

ועדת גורן

פרוטוקול

מישיבה מיום 28.1.2010

נוכחים: חברי הועדה:

כב' השופט (בדימוס) אורי גורן, יו"ר הועדה

מר אביגדור קהלני

כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג

פרופ' יוסי תמיר

פרופ' ערן דולב

משקיף מטעם משרד האוצר: גב' ליאת נקריטין

משקיף מטעם צה"ל: סרן נגר יובל

משקיף מטעם משהב"ט: עו"ד פזית תדהר

מרכז הוועדה: מר אביהו דיסטלמן

הופיעה בפני הוועדה: עו"ד רוני אלוני-סדובניק, אחות שכולה,

פונה מן הציבור

נוכחים נוספים: מר אלי דבי, אח שכול, יו"ר העמותה "לנצח אחי"

עו"ד יעקב זכאי

עו"ד צבי א. רוטנברג

מר אורי יבלונקה- עוזר דובר הוועדה

מר זאב גרינברג

נוכחים נוספים

הופעתה של עו"ד רוני אלוני-סדובניק, אחות שכולה, בפני חברי הוועדה

א. גורן, יו"ר: גב' רוני אלוני סדובניק, את שמעת חלק מדבריו של אלי דבי?
רוני אלוני-סדובניק: כן, בהחלט.

א. גורן, יו"ר: אני מתאר לי שאת מקבלת את דבריו, פחות או יותר, ותוסיפי את דבריך. את מירושלים, נכון?
רוני אלוני-סדובניק: הייתי, ילידת ירושלים.

ובכן כך, אני חשבתי הרבה איך להתחיל, ומכיוון שחברי אלי לקח ונתן את תמונת המאקרו, אני אנסה קצת לתת מבט יותר מקרו מבחינת מקרה,

א. גורן, יו"ר: מה שאת מרגישה,

רוני אלוני-סדובניק: כן. אני אתחיל בציטוט מתוך 'אנה קרנינה' של טולסטוי, שאמר "כל המשפחות המאושרות דומות זו לזו, אך כל המשפחות האומללות – אומללות כל אחת עפ"י דרכה".
אני חושבת שהציטוט הזה הוא מאוד מאוד נכון למה שאני מנסה להגיד.

כל מקרה, במשהב"ט אגף השיקום, בנוי כמו מערכות שלטוניות רבות אחרות, בצורה בירוקרטית. יש לו משאבים נתונים, יש לו משימות נתונות, תוכניות עבודה ואיזושהי רוטינה שעם השנים מתגלגלת ומתעצבת וחודרת סלע, וקשה מאוד להזיז את הנהלים ממה שהם.

מה שקורה, זה שבני אדם משתנים. מה שהיה נכון אולי, ומספיק לטפל במשפחות שכולות לפני 20 שנה, כיום הוא אחר, והמערכת לא ממש מתאימה את עצמה למה שקורה בפועל. הפערים החברתיים גדלו בצורה מאוד משמעותית בתוך החברה, וזה משפיע גם על אוכלוסית היעד שאמורה לקבל טיפול מ"משהב"ט, מאגף

השיקום של משפחות שכולות.

לא דומה תמיכה לה זקוקה משפחה שכולה בינונית ומעלה, מבחינה חברתית וכלכלית, סוציו-כלכלית, לתמיכה ולהתרסקות הטוטאלית למיליוני שברים, שקורית למשפחה שגם ככה היתה מטופלת רווחה או נזקקת או עם בעיות כבר קודם לאסון.

א. גורן, יו"ר: מה היה האסון אצלך?

רוני אלוני-סדובניק: אח שלי נהרג.

א. גורן, יו"ר: בן כמה הוא היה? בשירות סדיר, במילואים?

רוני אלוני-סדובניק: (בבכי) סדיר. הוא היה בן 18 וחצי וזה קרה כבר לפני 15 שנה

ואני עדיין לא מצליחה לדבר על זה בלי להתפרק. אבל בסדר.

כל מקרה בעצם, כל משפחה, מה שצריך לעשות, ההמלצה שלי היא, באמת לנסות ולשנות את כל דפוס העבודה וההתייחסות בקליטתה של משפחה שכולה חדשה, לתוך מערכת אגף השיקום. זאת אומרת, צריך לאפיין את המשפחה, לתת לה איזשהו מדרג של- לבחון אותה לפי איזשהו קריטריונים שייבחנו מבחינת מאיזה רקע באה המשפחה, מה הבעיות שלה, מה הם צרכים.

הרי כל המטרה של השיקום, זה להחזיר אותנו לדרך של החלמה.

לנסות לשים לנו פלסטר, כדי שנוכל לתמוך; לתת לנו קביים, כדי

שנוכל להמשיך קדימה. ובמקום אותו אח שהיה הבן היחיד של

ההורים, אנחנו נשארנו 3 בנות ואנחנו צריכות למלא באיזה מקום

גם את הנעליים שלו, שאולי אם הוא היה בחיים, הוא היה תומך

בהורים. אף אחד לא חושב על זה.

אלי ניסה גם להגיד קודם – היה לו קשה בנקודה מסויימת – אני

רוצה לומר שמבחינת השכול שלנו, אנחנו 'שקופים' בעצם. כל מה

שאנחנו מקבלים היום מ'משהב"ט, מאגף השיקום, זה רק בגלל

שאני מקבלת את זה בצינור דרך אמא. רק אם אמא תפנה ותבקש

בשבילי, לחתונה שלי שהיה קשה לי לממן את החתונה, אז רק אם היתה פונה ומבקשת, אז היא היתה יכולה לקבל את הסיוע של כמה אלפי שקלים. או אם הייתי צריכה מלגה, כי אני עדיין מאוד מאוד מצליחה ועדיין מאוד מאוד מכוונת מטרה ומאוד מנסה להתקיים בזכות עצמי והכל טוב ויפה. כשקרה האסון, באוגוסט '94, כשאורי אחי נהרג, הייתי באמצע התואר השני באוניברסיטה העברית, הייתי מצטיינת דיקן האוניברסיטה, הייתי כוכב עולה, הייתי במסלול ישיר לדוקטורט בהיסטוריה של האומנויות, היו לי תארים בחינוך, במדעי המדינה. השמיים היו הגבול מבחינתי והרבה אנשים מכירים אותי ואת היכולות שלי. התרסקתי. פשוט התרסקתי. קודם כל החיים שלי נעצרו. כאחות שכולה בכורה – במיוחד בכורה – החיים נעצרו. האמא לא הספיקה לבכות 30 יום, חטפה אירוע מוחי וזהו. היא היתה 30 שנה מיילדת בהדסה עין-כרם, החיים שלה נגמרו. מאז היא רק מאושפזת בבתי חולים פסיכיאטריים, אחרי ש-3 פעמים ועוד פעם אחת היא ניסתה להתאבד על הקבר של אחי בהר הרצל. כל הזמן צריך לשמור עליה שלא תעשה את זה ותצליח.

אבא שלי עזב את הארץ, הוא לא רצה להיות יותר כאן, אנחנו לא בקשר איתו. אחותי הקטנה היתה בת 7. עכשיו, מי יגדל אותה? אני הייתי בת 20 ומשהו אז זה נפל עליי. משהב"ט בכלל לא הציע לי ולא היתה לו שום אפשרות לעזור לי לעזור למשפחה. לעזור לאמא, למצוא לה סידור. ניסיתי למצוא לה איזה בית אבות או איזה מוסד סיעודי או משהו (היא כולה היתה בת 45 כשזה קרה לה. הבן האהוב שלה, היחיד, שהיא כל כך רצתה בן והלך לה. היא נגמרה).

עכשיו משהב"ט אמר לי: כן, זה נורא אבל אנחנו עוזרים רק

לכאלה שהם מעל גיל פרישה, זאת אומרת רק לקשישים סיעודיים.
אמא שלך לא. היא בדכאון קליני.
בקיצור, מה שאני מנסה לומר, זה שיש מגירות מאוד מאוד ברורות
באגף השיקום, שמתאימות, אולי, להגדרות של פעם. הגיע הזמן
לפתוח קצת, ולנסות להגמיש את הטיפול ולאפיין את המשפחה
ולראות מה הצרכים ומה הכי הכי יכול לעזור.
במקרה שלנו, אנחנו היינו צריכים איזשהו צוות של עובדים
סוציאליים שיעזרו לנו, יגידו לי מה אני עושה עם הילדה. עכשיו
אין אבא, אין אמא, טוב, מה עכשיו? איפה משפחה אומנת? אני גם
רוצה להתחתן. עמדתי להתחתן, הייתי 7 שנים עם בן-זוג, הוא עזב
אותי. כי אי אפשר, כל המשפחה על הראש של רוני.
ודבר נוסף, אני הייתי צריכה לטפל באמא ולא מצאנו לה סידור,
אז במשך שנתיים אני טיפלתי בה אישית. עזבתי את הדירה עם
הבן-זוג וחזרתי לטפל בה, כי משהב"ט לא נתן לי שום עזרה.

א. גורן, יו"ר: מתי למדת משפטים?

רוני אלוני-סדובניק: לאחרונה. בשנים האחרונות.

א. גורן, יו"ר: את עובדת במקצוע?

רוני אלוני-סדובניק: כן. עכשיו ככה, בתוך הניואנס של הנושא של להפריד בין
הורים שהולכים ומתבגרים, גם תוחלת החיים שלהם הולכת
ומתארכת, יש מקום לתת ביטוי רציני יותר לאגף מיוחד, או
מחלקה מיוחדת בפנים, להורים תשושי נפש. הרבה מאוד מהם,
נכנסים לדכאונות שחבל על הזמן וזה לא סיעודיים קשישים,
שאתה אומר, אביגדור, טוב, כולנו צריכים לטפל בהורים'. זה לא
אותו דבר. א. ממי שמבקשים לטפל- אנחנו בעצמנו עברנו
טראומה. איבדתי את האח שלי, האח היחיד שלי שאני גידלתי
אותו במו ידיי. אני איבדתי אותו. אני הייתי כמו אמא שלו, היה

בינינו הרבה שנים הבדל, אתה מבין, מתעלמים מהטראומה שלי.
אז אני עכשיו כפגועה, במקום לטפל בעצמי צריכה עכשיו לתמוך
את כל המשפחה אחרת. לכן, כל מה שאנחנו מבקשים, זה מספיק
עם הספסרות הזאת בשנים של הטיפול.

אנחנו לא מבקשים כסף. אני לא אשקוט, אני אלך עם זה אפילו
אני לא יודעת לאן,

א. גורן, יו"ר: דיברת עם אריה מועלם?

רוני אלוני-סדובניק: כן, נפגשתי איתו. אז זה לא עוזר. אני צריכה טיפול

פסיכולוגי- שאני אדע שאם אני צריכה זה יהיה שם. אני לא צריכה
לממן את זה מכיסי כמו שאני צריכה לעשות כבר כמה שנים. כי
מעל גיל 30 ומשהו יש להם כל מיני כללים. קודם כל זה רק שנה
אחת, ואם את רוצה, תכתבי מכתב שמפרט מהם הקשיים שלך -
זה נורא חושפני וחודרני - ואז נאשר לך בוועדת חריגים עוד
טיפול. וגם, אם מיצית את ה-3 שנים אז- די כבר. מספיק. אנחנו
רק מבקשים טיפול נפשי כדי שנהיה חזקים ואיתנים, לתמוך את
כל שאר המשפחה.

אח"כ, אתה נגיד מתפקד וממשיך יפה (אני המשכתי רגיל, הלכתי,
התחתנתי, למדתי, ופתאום נכנסתי להריון. והתרסקתי, כי פתאום
התחילו לי חרדות שלא צפיתי אותם מראש, חרדות של חלומות
וסיוטים של איך הילד התינוק הזה שפה בבטן, מת כמו שהוא מת
לאמא שלי. ומה יקרה וחרדות שלא חלמתי אותם, של אובדן, של-
ראיתי מה קרה לאמא ונורא נורא לקחתי את זה פנימה אליי.
עכשיו, כל מה שאנחנו מבקשים, אנחנו צריכים בהרבה מאוד
מקומות, צמתים בחיים שאנחנו לא יכולים לצפות אותם, אנחנו
חייבים טיפול לתמיד, כמה שנצטרך. זה מה שאנחנו צריכים.
דבר נוסף, אני דיברתי על מינוי אפוטרופוס.

ובכן, אם אימו של אלי היא כשרה שכלית, וכל מה שהיא צריכה, זה פשוט, היא לא יכולה פיזית לקום מהמיטה ולהתקשר למשהב"ט ולדאוג לכל הזכויות שלה- אף אחד לא יתן לאפוטרופוס זכות משפטית, כי היא צריכה עזרה. מה שקורה הוא, שאנחנו צריכים בתוך מהשב"ט, בתוך אגף השיקום, להקים מחלקה משפטית שנותנת לכל בני המשפחה השכולה הראשונית, סיוע בכל מה שקשור להורים ולמשפחה. אם זה אפוטרופוסות ואם זה צו צוואה, כל דבר שצריך.

באמת, יש כל כך הרבה דברים שחייבים סיוע משפטי. זה עולה המון כסף, אנחנו הרבה פעמים נמנעים מזה, ואין לנו. וזה לא דבר שהוא בשמיים, אפשר לארגן את זה.

היום הם מפנים, למשל, שלחו אותי לנעמ"ת. עכשיו אני צריכה לסדר לאמא שלי משהו (אפוטרופוסות למשל), זה עולה 1,500 דולר. לי אין 1,500 דולר. צו אפוטרופוסות.

א. גורן, יו"ר: 1,500 דולר לעו"ד?!

רוני אלוני-סדובניק: כן!

א. גורן, יו"ר: את לא יכולה לעשות את זה לבד?

רוני אלוני-סדובניק: במקרה הזה אסור לי, כי אני זאת שרוצה לקבל אפוטרופוסות. לא משנה, העניין הוא שיש הרבה אחרים, יש דברים שצריכים להיות מאושרים על-ידי-

א. גורן, יו"ר: אין באגף השיקום מחלקה משפטית?

רוני אלוני-סדובניק: לא.

א. גורן, יו"ר: אז זו בעיה של כל המשפחות?

רוני אלוני-סדובניק: כן, של כולם. אני לא מדבר רק עליי, כי אני מנסה להציף מהמיקרו למאקרו.

א. גורן, יו"ר: לא, זו לא בעיה ספציפית של אחים, אלא בכלל של משפחות? עזרה

משפטית?

רוני אלוני-סדובניק : אני חושבת שאם זה עלה גם בהיבטים האחרים של מה שהוועדה בודקת, אז אולי הגיע הזמן. יש הרבה מאוד מכללות למשפטים בארץ, שישמחו לשים מתנדבים וסטודנטים שנה ג ואחרונה, לעשות את הסטאג' בהתנדבות. שפא לייעל ולא לעשות את זה בעלויות גדולות, ולהפוך את זה אפילו לקליניקה משפטית מיוחדת. חייבים לתת את העזרה הזאת זה א'—ג'.

רציתי גם לדבר על הנושא של מה קורה עם הנושא- למשל, אפליה בין הורים עשירים, אמידים, לבין הורים שכולים עניים.

יש כלל מוזר מאוד, שהוא כנראה בטח לא מתוך כוונה רעה אבל בזה אנחנו נאלצים להתמודד. יש כלל שאומר ככה : אם אתה הורה שכול ואתה מתפקד בריא, יש לך רשיון נהיגה, אתה יכול לקבל מענק של 33 אלף שקלים פחות או יותר, פלוס עוד 16 וחצי אלף הלוואה ממש טובה בתנאים מעולים, והנה לך סכום שאתה יכול לקנות לך רכב גם יד שניה, שזה מעולה למי שהוא לא עשיר. זה יכול אפילו ממש לכסות רכב יד שניה, ולפחות להסיע את עצמו. אבל, אם אתה הורה כמו אמא שלי למשל, שהיא תשושת נפש, אסור לה לנהוג בעצמה, לקחו לה את הרשיון, אז היא לא זכאית לקבל את המענק הזה למרות שאני כל היום צריכה לתזז איתה עם מוניות : תסעי לבי"ח הזה תוציאי אותה משם, תלכי לפה, תביאי אותה, תקחי אותה. למה אני לא יכולה לקבל את הרכב הזה? אז הם אומרים ככה : כי גם אתם נהנים מזה.

זאת אומרת, הטיעון של למה לשלול מהורה סיעודי, שממש צריך הרבה יותר את הרכב הזה במקום רגליים- אמא שלי הולכת עם הליכון על 4. מצבה מאוד קשה גם פיזית וגם נפשית. אז לנו אנחנו לא יכולים לקבל. נדחינו, ניגשנו לוועדת חריגים, ביקשנו רכב יד

שניה כי אין לה מספיק כסף לקנות רכב חדש. אז הם דחו- לפני שבועיים, קיבלנו מכתב חתום מאריה מועלם, שזה הגיע לוועדת- קרוב מאוד לאלוהים, ושם נאמר שהמקרה לא מצדיק. אמא שלי 100% נכה מביטוח לאומי, 15 שנה במוסדות, לא יכולה לתפקד בלי השגחה והיא לא המקרה שצריכה עזרה. אז אנחנו עכשיו כבר לא ראינו אות 3 שבועות, כי אין לנו איך לנסוע לבית אבות שלה בפ"ת, למשל.

אז אני מסכם: טיפול פסיכולוגיה, רכב,

רוני אלוני-סדובניק: ובדיקת איפיון קליטת משפחה חדשה, גם כן בצורה יותר פרטנית לכל משפחה, מה הבעיות, מה החוזקות, מה לא חוזקות. פרופ' יוסי תמיר: זה לא שלילה לחלוטין של האחזקות לרכב, זה איזושהי הפחתה בתמיכה?

רוני אלוני-סדובניק: לחלוטין. נקודה. יש להם שאם אתה רוצה, אז אתה יכול רק חדש. להורים שמתפקדים ויש להם רשיון נהיגה, יכולים גם לקנות רכב ואם אתה הורה שאין לך רכב יד שניה – ואז זה יותר ריאלי להרבה משפחות. ואם אתה הורה שאין לו רשיון נהיגה, אתה לא יכול לקבל רכב, רק אם אתה תראה שיש לך כסף לקנות חדש. א. גורן, יו"ר: נבדוק את זה.

רק דבר אחרון שאני רוצה לדבר עליו, זה באמת יד לבנים. אני מאוד פעילה ורציתי מאוד, פניתי לארגון יד לבנים לפני 3-4 שנים. פניתי לאלי בן-שם ואמרתי לו: תשמע, האחים השכולים הם גם כן חברים ביד לבנים. אני רוצה לקבל את הפרוטוקול של וועדת הבחירות שלכם לתפקידים של הארגון, כי אני רוצה להוביל שינויים ולחולל קצת מהפך, לא רק לדבר – גם לעשות. אני רוצה להיבחר.

זה ארגון יציג, נכון? אמור להיות ארגון יציג גם של האחים.
נאמר לי ונשלח לי תקנון, שלפיו אחים לא יכולים להיבחר בארגון
הזה לתפקידים-

א. גורן, יו"ר: לא להיבחר ולא לבחור?

רוני אלוני-סדובניק: רק אחד יכול. למה? אז זה לא הארגון היציג שלנו. אנחנו
רוצים שיהיה לנו ארגון שלנו. הרי במה נבחן מבחינה משפטית,
ארגון אם הוא יציג או לא? אם יש לך זכות לבחור ולהיבחר בו
כחבר. וברגע שהם אמרו שלא, אנחנו מבקשים שיכירו בנו.
עכשיו, עלויות תקציביות אין, כי משהב"ט מעביר כסף ליד לבנים'
בשני צינורות. אחד הוא גובה בעצמו מתוך הגימלה של ההורה,
כמה שקלים כל חודש, ומעביר את זה דמי ארגון; והצינור השני
הוא דרך תקציב צבוע x ליד לבנים'.

התקציב הצבוע הזה מיועד לטיפול בכל המשפחה השכולה, לטיפול
בכל המכלול. אז אנחנו רוצים שפשוט יחתכו את החלק שלנו,
באופן יחסי, ופשוט תתנו לנו לטפל בעצמנו. אנחנו נקים לעצמנו
במקום נופשוניים וכל מיני דברים שהם באמת של וועד עובדים,
אנחנו חושבים שיותר מגיע לאחים שכולים, סיוע נפשי והלוואות
למלגות וזה המצב של אחים, שהם נתקעים בלימודים, הכל נתקע
להם: הלימודים, מלגות, חתונות. זה מה שמאפיין. זה צרכים
אחרים לחלוטין מאשר הורים.

א. גורן, יו"ר: יפה מאוד גב' סדובניק (או אלוני), תודה.

אלי דבי: שאלת גם אותי וגם את רוני, לגבי אריה מועלם ראש אגף שיקום.
אני נפגשתי עם מר אריה מועלם והוא אמר לי חד-משמעית: 'זה
שאני יושב איתכם ומדבר איתכם, כי אני בסדר. אני לא חייב לפי
החוק לדבר איתכם, אני רק מדבר עם ההורים השכולים. בחוק אני
צריך לטפל בהורים השכולים. אתם, בני משפחה שכולה, אני נפגש

איתכם'. זה אחרי שירדתי על ארבע כדי לבקש פגישה איתו.
זאת אומרת שהכל הולך לפי החוק, אחים שכולים לא בחוק, אז לא
מדברים עם האחים השכולים, רק כבני משפחה שכולה.
זה אפרופו השאלה אם נפגשנו עם אריה מועלם.
א. גורן, יו"ר: כן, יכול להיות שלפי התקנון באמת הוא לא יכול, אבל עובדה
שהוא דיבר איתכם.
אלי דבי: לכן אנחנו רוצים להיות אח שכול, ולא בן למשפחה שכולה.
א. גורן, יו"ר: עלינו הוא עשה רושם של אדם טוב מאוד.
רוני אלוני-סדובניק: אנחנו לא אמרנו שלא. גם עליי הוא עשה רושם טוב מאוד,
אבל הוא עשה לי ככה 'ידיי כבולות'.
א. גורן, יו"ר: יכול להיות שכן. טוב, אני מודה לשניכם.
(תום הופעתה של עו"ד רוני אלוני סדובניק)